

ŠEBALJ I KRIŽ, GALERIJA FORUM, ZAGREB, 18. TRAVNJA–5. SVIBNJA

Posljednji majstorov ciklus

Ove godine navršava se deset godina od smrti velikana slikarstva Ive Šebalja te sto godina od njegova rođenja. Ti su datumi obilježeni ovih dana izložbom *Šebalj i križ*, postavljenom u Galeriji Forum. Zaista, posve je prikladno da je umjesto nekoga grandioznijeg događanja priređena ovakva, komorna, intimna izložba na kojoj je predstavljen posljednji majstorov ciklus gvaševa na temu križa. Samozatajni slikar prvu samostalnu izložbu imao je, na nagovor prijatelja, upravo u Galeriji Forum, koje je bio član neko vrijeme, i to tek 1970.

Ciklus je plod prijateljstva i suradnje s arhitektom Nenadom Fabijanićem. Naime, Fabijanića su angažirali Carl i Francesca von Habsburg da projektira kapelicu u parku njihova salzburgškoga imanja Villa Svoboda, to jest Casa Austria. Nažalost, projekt *Hrvatske kapelice*, kako su ga Habsburgovci prozvali, nije ostvaren, no ostao je rečeni ciklus, jer je Fabijanić pozvao Šebalja, tada umjetnika u veoma poznim godinama, da svojim djelima oplemeni unutrašnjost sakralnoga zdanja. Odlučivši se za prikladan motiv križa te je 2000. slikar načinio niz skica i crteža. Uz dvadeset i sedam gvaševa u Galeriji Forum izložen je i jedan od dva križa koji su prema njima odliveni, a vlasništvo je obitelji Habsburg. Nenad Fabijanić potpisuje likovni postav izložbe, a autor teksta u katalogu je Milan Bešlić.

Spomenimo i druge suradnje arhitekta i slikara na projektima sakralnoga karaktera: Mirogoj,

crkva u Tivtu, paška mrtvačnica i kapelica na groblju, crkva Sv. Jurja na Pagu, crkva Sv. Blaža, crkva Sv. Ante u Kninu, križ koji je predan papi Ivanu Pavlu II. za njegova prvoga posjeta Hrvatskoj.

„Na velikom broju skica, slika, uporabnih predmeta počinje rasti Šebaljev križ – nerijetko

kao crni znak na crnoj podlozi; gdjekad osvijetljen tek jednom kapljom guste krvi“, uočio je Igor Zidić. Pristupajući ciklusu za *Hrvatsku kapelicu*, Šebalj se, veoma zanimljivo, odlučuje za ključnu, dvanaestu postaju križnoga puta – Isus umire na križu. Ostale je naumio označiti samo rimskom brojkom. Autor je, dakle, odabrao sukus, kulminaciju puta, Kristova puta križa, ali i puta čovjeka, pojedinca. Njegov je život bio također obilježen različitim mukama, nesrećama u obitelji, bolestima. No slike nisu posljedica tek životnoga iskustva, nego ponajprije posljedica slojevitih, dosljednih slikarskih istraživanja.

U polju tamne game, crne, smeđe i sive, u gustim nanosima boja oblik križa ostaje tek slutnja. Šebalja ne zanima naracija, ulaženje u detalje koje je kao vrstan poznavalac povijesnoga slikarstva te kiparstva nosio u sebi. Simboličko značenje križa, muke i iskupljenja, iskazano je u žestokim potezima kista. Forma križa polazište je za mnogo širu nadogradnju, sublimaciju zapravo cjelokupnoga križnog puta. Križ je postupno apstrahiran, ali ne i poništen! U vrtlozima i nanosima, kapanju boje na površinu, očituje se prava drama egzistencije, slutnja kraja i naznaka vječnosti. Na području apstrakcije, slikar je dosegnuo maksimum koncentracije i nevjerojatne discipline koja nikada nije dala odušak nepotrebnom egzibicionizmu, tako čestu u ovom stilskom izričaju.

Šebalj varira intenzitet, na pojedinim kompozicijama rastvara oslik, prelazi u eteričnu lazur-

nost, postižući time dojam mističnoga iskustva. Na jednom će gvašu posvema zgusnuti oslikane plohe, stapa ih u gustu koprenu, zastor koji se spušta na koncu (životne) predstave, ali se i raštvara u tanak slap svjetlosti, naznačujući tako da iza postoji još nešto. Da se u potpunosti ostvari, taj bi ciklus zacijelo zauzeo posebno mjesto u hrvatskoj, pa i europskoj religioznoj umjetnosti. No i u obliku skica, u ciklusu iznimne duhovnosti, očituje se sva silina i uvjerljivost Šebaljeva rukopisa, estetskog i etičkoga pogleda na slikarstvo i život.

Ivo Šebalj rođen je 25. lipnja 1912. u Zagrebu. Diplomirao je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu 1942. u klasi profesora Marina Tartaglie. Od 1954. do 1961. nastavnik je na Školi primijenjenih umjetnosti u Zagrebu. Od 1947. na poziv kolege Raoula Goldonija počinje raditi kao vanjski suradnik za ilustraciju u zagrebačkoj izdavačkoj kući Mladost. Prvi put izlaze u studenome 1961. na internoj izložbi u Goldonijevu atelijeru, *Susreti u atelijeru: Goldoni – Šebalj – Michieli – Sabolić*. Šezdesetih godina počinje predavati na Akademiji likovnih umjetnosti, na kojoj središtem sedamdesetih postaje redovni profesor. U to vrijeme obolio je od raka pluća, otprije je pobolijevao, zbog čega je i morao prekinuti studij, a nakon operacije još se više povlači. Od 1976. ponovno izlaze, a nakon odlaska u mirovinu osamdesetih godina počinje, prema mišljenju kritičara, novi, veliki zamah u njegovu stvaralaštvu. Godine 1983. objavljuje na je monografija autora Veselka Tenžere u izdanju Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu, koja je obuhvatila crteže, tempere i paste, nastale od 1950. do 1978. godine. Od 1990. suraduje kao slikar na nekoliko Fabijanićevih projektima. Godine 1996. dodijeljeno mu je odličje Reda Danice Hrvatske s likom Marka Marulića te Spomenica domovinske zahvalnosti. Umro je u Zagrebu 19. veljače 2002.